THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3907
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O, Toronto Ont. January 22nd 1913

אונזער יעצטיגער פאליטישער פלאנטער

די פאליטישע לאגע פון לאנד איז נאך ווייט פון צו זיין א קלאר־רע. נאך שרייען די קאנסערוואטיוען, אז מעקענזי קינג אנהאלטענדיג די רעגierונג, באנוצט זיך מיט א רעכט וואס איז אומגערעכט, און די קאנסערוואטיווע פרעסע הערט ניט אויף איבערצוחזר'ן דעם מאטיוו, באנוצענדיג זיך צו דער זעלבער צייט אויך מיט א צווייטען מאטיוו, אז קינג'ס האנדלונג, באזונדערס דאס וואס ער זוכט ניט קיין „סיט" פאר זיך אין פארלאמענט, איז א באווייז, אז ער וויל זיך צוריקציהען, אן אז לאפאיגט זוקט ווערען דער פיהרער פון דער פארטיי.

און דערווייל דערגעהנטערט זיך דער חודש דעצעמבער, וועגן דער פארלאמענט וועט ווארשיינליך ערעפענט ווערען, און אן אנדערער וועט מוזען פיהרען די רעגierונגס־פארטרעטער־שאפט. אנשטאט דעם פרעמיער, דער לעצטער האט עס קלאהר געמאכט אין זיין דינסטאגדיגער ערקלעהרונג, אז עס וועט ניט זיין „בייר־לעקשען" צו געפינען א פלאץ פאר איהם. ביז וואנען דער פארלאמענט וועט זיך ניט האבען ארויסגעזאגט וועגען דער צוקונפטיגער רעגierונג.

די צוקונפטיגע רעגierונג — אבער דערווייל איז אלעס אפהענג־יג פון דער שטעלונג פון די פראגרעסיוזען. און זיי, די קליינע גרופע פון עסליכע און צוואנציג מענשען, וועלען ווירקליך באשטימען די פאליטישע לאגע. שטימען זיי מיט קינג'ן, דאן וועט דער ליבעראלער רעזולטאט פארגעזעצט ווערען, שטימען זיי געגען איהם, און אפילו ניט מיט די קאנסערוואטיוען, וועט עס שוין מסילא מיינען א נייע מיהנע רעגierונג.

אבער פינקט ווי עס שווייגט דער אייביגער ספינקס, אזוי שווייגען אויך דערווייל די פראגרעסיוזען. און עס הערען זיך אפילו קלאנגען אז די פראגרעסיוזען גופא זענען צווישען זיך צוטיילט. און אז עס איז מעגליך אז דער פארלאמענט זאל האבען פראגרעסיווע גרופען.

ביי אזא צושטאנד קען מען ניט געלעזן דערווארטען, אן בפרט יעצט ווען עס הערשט אזא רעגierונגס־פארטרעטערשאפט. בלויז איין שטימע האט זיך אין די לעצטע טעג שטארק געלאזט הערען — דער רוף פאר א גרעסערער באפעלקערונג. אבער אויך דאס האבען געטאן נאר זייטיגע מענשען, אבער ניט די פיהרענדע קרעפטען פון די צוויי גרויסע פארטייען.

וואס שנעלער דאס לאנד וועט זיך באפרייען פון דעם יעצטיגען פאליטישען פלאנטער, אלץ בעסער וועט עס זיין. אין דאמאלסט וועט אויך שארף קענען אויעקגעשטעלט ווערען די פראגע וואס איז זייטיגער פון אלץ, די פראגע וואס ווערט יעצט פון אזוי פיעל מענשען באריהרט — די פראגע פון א פארגרעסערטער באפעלקערונג פאר'ן לאנד.

די ערקלעהרונג פון דימינעו ארבייטער

די גאנצע צייט וואס עס קומט פאר דער קיילען סטרייק אין פענ־סילוואיניע, האט מען ניט געהערט קיין זאך ניט פון איין צד אן ניט פונ'ם צווייטען, ווי עס וואלט גאר קיין סטרייק ניט געווען. אן מען האט עס שוין מאקע אין מאנכע צייטונגען אנגעהויבען צו באצייכענען אלס א יום טוב אנשטאט א סטרייק.

אבער ענדליך איז די שטילקייט געבראכען געווארען אין פון פר־לאדעלפיע קומט יעצט די נייעס. אז די מיינערס האבען דורך זייער פרע־זידענט, דזשאהן ל. לואיס, ערקלעהרט אז זיי זענען גרייט אנהויבען צו פארהאנדלען וועגען א נייעם קאנטראקט.

קיין ענטפער פון די מיינען־אייגענטימער איז נאך ניט געקומען, אבער דאס וואס דאס איז איז שוין געבראכען געווארען. אין צו דער ביז יעצטיגער שטילקייט האט געגעבען א סוף, ניט צו גלייבען, אז מען וועט דאך אנהויבען צו פארהאנדלען, אין ענדיגען דעם שטילען אבער פארצויגענעם סטרייק.

אין א נאווינע בשר כשר

א נייעס אין שטעדטיל — עס קאכט שוין זיידער מיט בשר כשר. טאמער איז שוין א קורצע צייט שטיל געווען, האט מען זיך דער באגייט דעם בשר כשר טימעל. אין די באנטראל אף קאנטראל דארף זיך שוין ווידער באשעפטיגען מיט אזא ענין ווי שחטים, אין רבנים, קהלה און שחיטה. אין וואס וואס. פאר די דאזיגע ניט־אידען איז עס אימער א שווערער ענין.

אבער ניט דער שווערער ענין קימערט אינו דא, נאר די גאנצע סקאנדאליזעז זאך. וואס איז געווארען ביי אינו ווי א בראנישע קרענק, וועלכע ברעכט אויס יעדע עטליכע חדשים.

עס איז א מיאוסער עפן, אן ענין וועלכער עקעלט אפ, ווען מען ריהרט זיך נאר צו איהם צו, אין ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר פון דעם אזוי ניך נאך ניט פטור ווערען.

* * *

די וואהלען אין טשעכא־סלאוואקיע האבען געצייגט וואס עס מיינט אידישע ניט־איינגעקייט.

* * *

לאסקער האט באזיגט רוביגשטיינען אינ'ם שאך־שפיעל.

צוויי אידען האבען געקעמפט אויפ'ן שאך־ברעט, אבער די וועלט פארריעכענט זיי נאר פאר פאליאקען אין דייטשען.

* * *

די יעזוסעקציע פייערט שלום עליכם'ס צעהן יאהריגען יארצייט. אבער ווי האט שלום עליכם אמאהל געזאגט — קריך מיר ניט אויפ'ן בוידעם און צוברעך מיר ניט דעם לייטער.

* * *

די גוריארקער צדקה פעדעראציע פיהרט יעצט אן א קעמפיין פאר פיער מיליאן דאלאר. אין ווי די באריכטען גיבען איבער, איז דעם ערשטער טאג געזאמעלט געווארען איבער א מיליאן דאלאר.

אונזער צדקה פעדעראציע טרוימט נאך ניט פון אזעלכע זאכען.

* * *

אלשאנסקי'ן פלאגט יעצט דער געוויסען — מעלדען די לעצטע טעלעגראמען.

וואהרום זשע קומט ער ניט קיין לעמבערג, און מאכט א סוף צו דער שטייגער טראגאדיע?

די מינעראלען און מעטאלען וואס גע־פינעזויד איז דעם געגענד סדום ועמורה

אונגעהייערע אוצרות פון אייזען און קופער. — קיהלען זאלץ און אויל וועלט פאר דער גאנצער וועלט פאר יאהרען. — דער מויטער ים אין לוט'ס ווייב.

פון י. מאלין

מיט א קורצע צייט צוריק האט דער ענגלישער הייי קאמישאנער פון ארץ ישראל געלאזט וויסען, אז ער האט אין זינען צו פארהאנדלען מיט קאמפאניעס וועגען עקספלואטירען די מינעראלע רייכטהימער וואס געפינען זיך אין דעם זאנענאנסטען "טויטען ים" און יענע קאמ־פאניע וואס וועט מאכען א גרעסערען אנ־באט, וועט באקומען די פריווילעגיעס פאר אזא אונטערנעהמונג. אין אנדערע ווער־טער מיינט דאס, אז די נעגענד, וואו עס האבען זיך, לויט דער ביבעל, אפגע־שפיעלט די אינטערעסאנטעסטע און שערפוווירדיגסטע פאסירונגען פון אמאל, וועט ווערען איצט א קוואל פון שפע פאר טויזענדער מענשען; יענער ווייסטער פלאץ וועלכער האט אמאל אין אברהם אבינו'ס צייטען, פארגעשטעלט מיט זיך א גן עדן וועט אין דער נאהענטער צוקונפט פאר־ווייט ווערען מיט פאבריקען און פעקטא־יס, וועלכע וועלען זוינען דעם אויל וואס דער באדען ענטהאלט אין זיך און פון א מדבר וועט צוריק ווערען אפשר א כלי־ענדער ישוב.

דער טויטער ים — דאס איז דאך אין יענער געגענד פארגעקומען, ווי עס ווערט דערצעהלט אין חומש, די מואר־דיגע קאמאסטראפע מיט די שטעדט סדום און עמורה, וואו אונזער ערשטער פאטער האט געשפיעלט אזא וויכטיגע ראלע. אין דער ביבעל ווערט אבערגע־נעבען, אז די איינוואוינער פון סדום און עמורה זיינען געווען אזוי שרעקליך פאר־דארבען, אזוי צולאזען און אזוי זינדיג, אז זייערע בלוטדרשטיגע אקטען וועלכע האבען פארפולט די כאס פון גאט'ס גע־דולד און ער האט באשלאסען אפצוהע־וישען פון דער ערד. ווייטער ווערט דארט איבערגעגעבען, אז וועגען דעם האט זיך דערוואוסט דער מענשעניבעגעדער, דער פריינדליכער און גוטהערציגער אברהם און ער האט צו גאט געשטעלט א פראגע: ווי געשיקט זיך עס נאר, אז דו, דער אמת'ער, נערעכטער גאט זאלסט וועלען באנעהן אזא עולה? געפינען זיך דאך אין יענע שטעדט ערליכע, פרומע מענשען, טא פארוואס עפעס זאלען זיי ליידען צוגלייך מיט די זינדיגע?

און דער הומאנער אברהם האט זיך געשטעלט דינגען מיט זיין גאט, אז ער זאל שוינען סדום ועמורה אויב ער וועט געפינען דארט א געוויסע צאהל צדיקים. דאס הייסט, אז אויב עס וועט זיך ארויסווייזען, אז דארט זיינען פראן אפילו עצמן פיינע מענשען, וועט דער ראכע אקט ניט דורכגעפיהרט ווערען. ווי עס האט זיך אבער דערנאך ארויסגעוויזען זיינען דארט אפילו קיין עצמן רעכטע מענשען ניט געווען. די גאנצע באפעלקע־רונג איז באשטאנען פון אויסוואורפען, האט אברהם געפועלט ביי גאט, אז זיין פיליטענקע לוט זאל ניט אומגעבראכט ווערען. דא קומט דער טרויעריגער פינאל־לום מיט זיינע צוויי טעכטער האבען זיך נערארעטוועט, אבער זיין פרוי האט ניט אויסגעפאלגט א געוויסען אדרעד און זי איז פארוואנדעלט געווארען אין א שטיק זאלץ. פון סדום און עמורה איז בוכשטעב־ליך געווארען אש און שוועבל, קיין שריה פליט איז ניט פארבליבען פון זיי און פון דער גאנצער באפעלקערונג און עד היום שטעלט מיט זיך יעצט געגענד פאר א שרעקליכען מידבר. אט אין יענעם פראן געפינט זיך עס דער טויטער ים.

נאטירליך, זוכען די געלערענטע צו ערקלעהרען די דאזיגע פאסירונגען אויף א ווייסענשאפטליכען אופן. איינינע זיינען פון דער מיינונג אז די קאטאסטראפע איז פאראורזאכט געווארען צוליעב דעם, וואס די גרויסע קוואלען אזפאלטעטען פון מינעראלען, וואס געפינען זיך דארט, האבען זיך אנ־נעצונדען און די גאנצע געגענד איז דער־פון אויפגעריסען געווארען. א צווייטער מיינונג איז, אז עס האט אין דער ווייטער עקעלט אפ, ווען מען ריהרט זיך נאר צו איהם צו, אין ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר פון דעם אזוי ניך נאך ניט פטור ווערען.

* * *

די וואהלען אין טשעכא־סלאוואקיע האבען געצייגט וואס עס מיינט אידישע ניט־איינגעקייט.

* * *

לאסקער האט באזיגט רוביגשטיינען אינ'ם שאך־שפיעל.

צוויי אידען האבען געקעמפט אויפ'ן שאך־ברעט, אבער די וועלט פארריעכענט זיי נאר פאר פאליאקען אין דייטשען.

* * *

די יעזוסעקציע פייערט שלום עליכם'ס צעהן יאהריגען יארצייט. אבער ווי האט שלום עליכם אמאהל געזאגט — קריך מיר ניט אויפ'ן בוידעם און צוברעך מיר ניט דעם לייטער.

* * *

די גוריארקער צדקה פעדעראציע פיהרט יעצט אן א קעמפיין פאר פיער מיליאן דאלאר. אין ווי די באריכטען גיבען איבער, איז דעם ערשטער טאג געזאמעלט געווארען איבער א מיליאן דאלאר.

אונזער צדקה פעדעראציע טרוימט נאך ניט פון אזעלכע זאכען.

* * *

אלשאנסקי'ן פלאגט יעצט דער געוויסען — מעלדען די לעצטע טעלעגראמען.

וואהרום זשע קומט ער ניט קיין לעמבערג, און מאכט א סוף צו דער שטייגער טראגאדיע?

עין חרוד.

פון אליעזר שטיינמאן. (תל אביב)

אויב דער עמק איז דאס הארץ פון אידישען באדען פארמעגען, איז עין־חרוד דאס הארץ פון „עמק".

עין־חרוד איז דער גרעסטער פויערס קבוץ אויף דער ערד פון קרן קימת לישראל. עין חרוד איז דער פיעל פארבינדסטער קבוץ, סיי לויט כמות און איכות פון זיינע מיטגלידער, ווי אויך לויט דעם גרויסען פארנעהם פון די אויפגאבען און פראבלע־מען, די לעווגע פון וועלכע דער דאזיגער קבוץ האט אויף זיך גענומען.

ווי א מלחמה לאנגער קוקט אויס עין חרוד, צוגעשפארט צו דיר גלבוע בערג מיט זיינע צריפים און אויף טייליוויז בערג־טען, מיט דעם טומלענדען גערויש פון זיינע שטענדיגע האווענדע איינוואוינער, וועלכע זיינען אקעדן, זייערס, שניידערס, בוי־מייסטערס, רייטערס, זאטלערס, און בעלי מלאכות פון כלערליי פאכען.

פון צוויי־דריי אזיינער כאור, פון דעם פריהסטען באגינען ביז שפעט אין דער נאכט דרישט דא דער אימפעט פון דער דאזיגער מילבען־געמיינדע, ווי זי וואהלט וועלען אלץ אריינכאפען פאר אבות־אבות. דאס איז די חברותא, וועלכע האט די דיעזיגע בלאטעס דא אויסגעטריקענט און נעשאפען א מעין של ברכה פאר זיך און פאר דער גאנצער אומגעגענד, אן איר־אידיש לאנד, ביסלעכווייז צוריק צו באר־קומען איהר אבאליגע שעהנקייט און גרויסקייט, די ממשלה פון פאלעסטינא האט זיך ענדליך ארויסגעגלישטשט פון דעם מערקס האנט און דאס אידיש פאלק האט זיך מיט זיין גאנצע ענערגיע אריינגעוואר־פען אין די פארלאזענע, פארוויסטעטע און פוסטע ערטער און מאכט פון זיי בליי הענדיג שטעדטלאך, קאלאניעס, וועלדער און גערטנער. ניטא שוין מעהר קיין שטע־רונגען, כמו דעם פארשען, מאכען אויס־גראבונגען, מען קען קאנאליזירען און בויען, אלץ איז ערלויבט. טא פארוואס זאל מען טאקע ניט געהמען ארויסשלע־פען די אוצרות, וואס ליגען אין בדענגען ווישען שוין נוצען ניט אין דער דערמאהנטער געגענד? דאס וועט דאך דייך אין גליק־ליך מאכען דאס אלס נייע לאנד און וועט ערהויבען אויהר אינדוסטריע ביז צו גאר א הויכע כדרגה.

מיט האבען פריהער דערמאהנט ווי די ביבעל דערצעהלט, אז דו ברייה פון לוט איז פארוואנדעלט געווארען אין א שטיק זאלץ. ביי אידען איז פאראן א לעגענדע אז אין טאג קומען צינען צו דער פאר־זאלצענער פרוי אין לעפקן פון אויהר אראפ דאס נאנצע זאלץ, אבער דורך דער נאכט ווערט זי צוריק פארצוינען מיט דעם מינער־ראל. דאס איז נאטירליך א לעגענדע, אבער עהנליכע לעגענדעס וועגען דעם צוריק־פולירען אין יענע מוהומות ביי די ארטיגע איינוואוינער. וואס צייגען, אז דער גלוק בען אין דער כעשה פון דער ביבעל איז שטארק אויף ביי ניט אידען. צעהן מייל צו צפון פון דעם טויטען ים געפינט זיך נאך איצט אויף א מארגע פיגור אין א שטיין וואס קוקט אויס ווי א מאיעסטעטיגע געשטאלט פון א קיניגין. די אראבער אין יענעם ארט רופען אן די דאזיגע געשטאלט מיט דעם נאמען „ביוט שעיך לאט", דאס הייסט די טאכטער פון לוט. און דאס דערגרט מען איז די פיגור פון לוט'ס ווייב, וואס איז באשטאנען געווארען צו שטאר־בען ביים אזא טראגישען טויט.

די שטעדט־פון סדום און עמורה גלויבט מען, האבען זיך געפינען אין צפון זייט פון דעם טויטען ים, אין ווער־בען דער טייך יארדן פאלט אריין אלץ. וואהרשיינליכקייטען זיינען, יענע צערערע דארטען, איידער זיי זיינען אפגע־ווישט געווארען, געווען די פרעטבארסטע און די גאנצע געגענד איז געווען איינע גרויסע לאנד. אט אין יענעם פראן געפינט זיך עס נאך שרעקליכע מידבר. אט אין יענעם פראן געפינט זיך עס דער טויטער ים.

נאטירליך, זוכען די געלערענטע צו ערקלעהרען די דאזיגע פאסירונגען אויף א ווייסענשאפטליכען אופן. איינינע זיינען פון דער מיינונג אז די קאטאסטראפע איז פאראורזאכט געווארען צוליעב דעם, וואס די גרויסע קוואלען אזפאלטעטען פון מינעראלען, וואס געפינען זיך דארט, האבען זיך אנ־נעצונדען און די גאנצע געגענד איז דער־פון אויפגעריסען געווארען. א צווייטער מיינונג איז, אז עס האט אין דער ווייטער עקעלט אפ, ווען מען ריהרט זיך נאר צו איהם צו, אין ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר פון דעם אזוי ניך נאך ניט פטור ווערען.

* * *

די וואהלען אין טשעכא־סלאוואקיע האבען געצייגט וואס עס מיינט אידישע ניט־איינגעקייט.

* * *

לאסקער האט באזיגט רוביגשטיינען אינ'ם שאך־שפיעל.

צוויי אידען האבען געקעמפט אויפ'ן שאך־ברעט, אבער די וועלט פארריעכענט זיי נאר פאר פאליאקען אין דייטשען.

* * *

די יעזוסעקציע פייערט שלום עליכם'ס צעהן יאהריגען יארצייט. אבער ווי האט שלום עליכם אמאהל געזאגט — קריך מיר ניט אויפ'ן בוידעם און צוברעך מיר ניט דעם לייטער.

* * *

די גוריארקער צדקה פעדעראציע פיהרט יעצט אן א קעמפיין פאר פיער מיליאן דאלאר. אין ווי די באריכטען גיבען איבער, איז דעם ערשטער טאג געזאמעלט געווארען איבער א מיליאן דאלאר.

אונזער צדקה פעדעראציע טרוימט נאך ניט פון אזעלכע זאכען.

* * *

אלשאנסקי'ן פלאגט יעצט דער געוויסען — מעלדען די לעצטע טעלעגראמען.

וואהרום זשע קומט ער ניט קיין לעמבערג, און מאכט א סוף צו דער שטייגער טראגאדיע?

נערוועז און הלשות־אנפאלען

האבען געשיקט א פרוי אין בעט־גריוסע ענדערונג איינגעהמענדיג לידיא ע. פינקהעמ'ס וועדושע־טייבעל קאמפאנד

סארניא, אנטאריא. — "נאכדעם ווי מיין מיידעלע איז געבוירען געווארען בין איך געווען א שערבעל. מיינע נער־ווען זענען געווען צו שרעקליך צו אויס־דריקען און איך פלעג פשוט ניט קאנען געהן אדער שטעהן אויף אן ארט. איך האב געליטען פון חלשות אנפאלען. ביז איך האב שוין מעהר ניט געטייגט פאר מיין באליבאטשקייט און איך האב זיך נעדארפט לעגען אין בעט. דער דאקטאר האט געזאגט אז איך דארף האבען אן אפעראציע. אבער איך האב זיך דעמאלט ניט געפוהלט אין א גוטען צושטאנד. מיי־נע שכנים האבען געזאגט: "פארוואס פרובירט איהר ניט לידיא ע. פינקהעמ'ס ווערדשעסייבעל קאמפאונד? איך בין זיכער אז דאס וועט אייך גוטס טאן און וועט שפארען דעם דאקטאר'ס בילס." אזוי האט מיר מיין מאן גערעדט צו אויספרובירען עס, נאכדעם ווי איך האב איהם וועגען דעם דערצעהלט. איך בין נעהר דאנקבאר צו זאגען, אז איך בין אין אימשטאנד געווען צו אריינגעהמען עטליכע באדעדערס אין הויז, ווייל רומס איז דאן געווען שווער צו קריגען. מיין בייבי איז 17 מאנאטען אלט, און איך האב נאך אלץ ניט געהאט קיין אפעראר־ציע, א דאנק אייער מעדיצין. איך האב רעקאמענדירט די ווערדשעסייבעל קאמ־פאונד צו עטליכע מענשען און איך קאן, און האב זיי דערצעהלט וועגען די גוטעס וואס עס האט מיר געטאן. איך ווייס אז איך קוק אויס און פיהל ווי אן אנדער פרוי דיזע עטליכע לעצטע חדשים, און איך קאן ווירקליך ניט אויס־קומען אהן א באשעל פון אייער מעדיצין אין מיין הויז. איהר קאנט נוצען דיזען ברייעף ווי איהר געפינט פאר אפעטנרע, ווייל איך וועל בלויז זיין צופריעדען צופרי־דען צו טאן פאר די ליידענדיגע, ווייסע־טרערען זיך אויף אלע זיינע ליטעראר־רישע שאפונגען מיט'ן פסעוודאנים דר. פילפסאן.

עס איז געגנג טרויעריג אז אזא פאר־אנטוואורטליכער אידישער זשורנאליסט ווי א. ס. לירזיק, איבערהויפט זאל די דעראקציע פון "טאג" ניט האבען דורכ־געלעזען דעם דייטשען אריגינאל פון לעה־מאנס "אויף קידוש השם" און זאלען דרוקען א קריטישען איבערזיכט פון א ליטע ווי א. ס. לירזיק און שרייבט אז קאן דעספאנדענץ אין "טאג" פון בערלין וועגען א וואנדערפולען ראמאן געבויט אויף דעם אחת־בחרתנו נעראנט וואס א גע־וויסער יונגער דייטשער דיכטער, לעאן טאלאנס צווישען פרעמדע און לויבען איהם ווען אפילו א ניט איר לייגט בלויז אויף איהם זיין חותם.

מיט דרך ארץ דוד קרישענבוים.

דעם לעזערס ווינקעל

ווגרטער הער דערעדאקטאר!

לטובת האמת, ווי אויך טפני כבוד המת פון א פארשטארבענעם אידישע שרייבער וועט איהר מיר ערלויבען פלאץ זיין אייער ווערטער צייטונג פאר די פאלי־גענדע שורות.

אין "טאג" פון זונטאג דעם ערשטען נאוועמבער איז געווען געדרוקט א ער־ענציע פון באקאנטען אידישען זשורנא־ליסט א. ס. לירזיק וועגען א ראמאן וואס א ווייסער איבערסעטער פון לאזען זיך אוועק חברה, אריבער קנאפע דריי מאות אין צאהל, אדעם געקליידעטע און שטארק ענטשלאפענע, ווי זיי זיצען אזוי צו דער שווערער מאג־עבודה.

אין עין חדוד ברענט א פייער אלע פיער אין שוואנציג שעה פון דעם מענש־ליכען מעח־לעח.

עין־חדוד! עין חדוד!

דאפעלט מוז זיין דער אויסגעשריי, ווען א עייטינער ברענגט ארויף דיין נאמען אויף זיינע ליפען, ווייל דו זעלבסט ביזט א פיעלפאך געראפעלטער וואנדער.

וואונדערליך איז דער שבעלער לויף פון דער לעבענס־געשיכטע פון פריהערדי־גער דורות, דיגער פארלאזטקייט ביז איצ־טיגער אויפבליהונג, און וואונדערליך זע־נען אלע ביז איינעם דיזע בחורים, וועלכע כע האבען פארלאזט שטערט אויס, שטערט מישע קריזיזען אין געשאפען דעם זויבער־סטען מענשליכען קריין! וואונדערליך זיינען דיזע אדבייטער דורך ד' אפעראר, זייער, שניידער און מייסטערס אויף אלע מאדערנע איינריכטונגען פון מאשין, און נאך וואונדערליכער דיזע וועבטערס פון דיזע אלטע אלעמאנס, אינגאנצען, אינגאנצען, אינגאנצען, איז זי אונזערע.

יעזרעל

פון אנזאנגערס און פארקעמפערס פון נייע צייטען, די חגינא בן דוסא'ס פון דער כאדערנער וועלט, וועלכע באגונענען זיך מיט אן ארעם מאהלצייט, ווייל ארעם זאלען זיין אפאסטאלען פון א קומענדער אין בעסערער מענשהייט? איז עין־חדוד ביי אונז א בלויזער צופאל? צו אידיש בלוט זיידט שוין אזוי אקציג פון כמה יובלות יאהרען אויף אלע. ווינקלען פון דעם וועלט־כדור כדי אויסצוזוכלען די נערעכטיגקייט? צו דען נישט האט די אויבערשטע השגחה פון קדמונים אויס־דערוועהלט דאס דאזיגע שטיקעל ערד־שטח צווישען אט די בערג, אלס פלאץ פאר מוסטער מענשען פאר דער וועלט? צו וועט דער מענש בייקומען?

אבער אט די אלע פראגען און ספיקות צו פראבלעמען ווערען צו נישט, ווי נאר דער דורכגעהער אדער דורכוואנדערער מאן שליינט זיך ארויס אונדרייסט — און איינדרייסט ווערט דאן יעדער־כאן — אזוי אין פארנאכט־צו אין דעם גרויסען עס־זאל פון עין־חדוד'ער קבוץ, וואו עס זעצען זיך אויס אין א פייערליכען סדר, נאך א שווערען 18־טעה'דיגען ארבייטס טאג די חברה, אריבער קנאפע דריי מאות אין צאהל, אדעם געקליידעטע און שטארק ענטשלאפענע, ווי זיי זיצען אזוי צו דער עטזה מיט א טיפען און ענטשלאפענעם ריכטען פון דורות־דורות פארארמיריינגען קוואל. דאס איז די חברותא וועלכע האט אויסגעקעמפט פאר אונז אלעמען; די נאר־הענט־שטעהענדע און די וויטע, אט דעם ראזיגען טאהל, אויבער וועלכען עס עהנהט א געשלעג נאך פון נדען'ס צייטען, צווי־שען די בני ישראל מיט די מדינים פון כדי קדם און אויף וועלכען עס לאנערען נאך עד היום די בעדואינער פון יענער זיין חורן און פון דארטען פון די גלבוע בערג אראפ. אהער האט די השגחה אראפ־געשיקט בחורים די יונגסטע, די שטארקס־טע, די דרייסטעסטע, די וועלכע אקעדן גלייכצייטיג אויף וועגען פאר דעם קר־מענדיגען, עהרליכערען און פרייערען מענטש אין וועלכע בלויבען אין אויסבעטע־רונג פון דיזע בחורים אין מען שמועסט חבר־ערנסט שטיל שטראהלענדע פון א באר־אלטענער פרייד אין מען שמועסט חבר־שע שמועסען ביי דיסטלעד ברוט מיט פאמידארען מיט טרוקענער קאשע און נאכדעם הויבען זיך אויף די צוויי הונ־דערט און זיבעציג אין לאזען זיך אוועק אין ריקוד עד בלות, א ראד אין ראד, און ראד אין א ראד ביי עם שארריעט דער ווייטער פריהמארגען און עס ציקלינגט זיך דער גאנץ, וועלכער רופט ווידער די צוויי הונדערט ויבעציג צו דער שווערער מאג־עבודה.

אין עין חדוד ברענט א פייער אלע פיער אין שוואנציג שעה פון דעם מענש־ליכען מעח־לעח.

עין־חדוד! עין חדוד!

דאפעלט מוז זיין דער אויסגעשריי, ווען א עייטינער ברענגט ארויף דיין נאמען אויף זיינע ליפען, ווייל דו זעלבסט ביזט א פיעלפאך געראפעלטער וואנדער.

וואונדערליך איז דער שבעלער לויף פון דער לעבענס־געשיכטע פון פריהערדי־גער דורות, דיגער פארלאזטקייט ביז איצ־טיגער אויפבליהונג, און וואונדערליך זע־נען אלע ביז איינעם דיזע בחורים, וועלכע כע האבען פארלאזט שטערט אויס, שטערט מישע קריזיזען אין געשאפען דעם זויבער־סטען מענשליכען קריין! וואונדערליך זיינען דיזע אדבייטער דורך ד' אפעראר, זייער, שניידער און מייסטערס אויף אלע מאדערנע איינריכטונגען פון מאשין, און וואונדערליכער דיזע אלטע אלעמאנס, אינגאנצען, אינגאנצען, אינגאנצען, איז זי אונזערע.

דעם לעזערס ווינקעל

ווגרטער הער דערעדאקטאר!

לטובת האמת, ווי אויך טפני כבוד המת פון א פארשטארבענעם אידישע שרייבער וועט איהר מיר ערלויבען פלאץ זיין אייער ווערטער צייטונג פאר די פאלי־גענדע שורות.

אין "טאג" פון זונטאג דעם ערשטען נאוועמבער איז געווען געדרוקט א ער־ענציע פון באקאנטען אידישען זשורנא־ליסט א. ס. לירזיק וועגען א ראמאן וואס א ווייסער איבערסעטער פון לאזען זיך אוועק חברה, אריבער קנאפע דריי מאות אין צאהל, אדעם געקליידעטע און שטארק ענטשלאפענע, ווי זיי זיצען אזוי צו דער שווערער מאג־עבודה.

אין עין חדוד ברענט א פייער אלע פיער אין שוואנציג שעה פון דעם מענש־ליכען מעח־לעח.

עין־חדוד! עין חדוד!

דאפעלט מוז זיין דער אויסגעשריי, ווען א עייטינער ברענגט ארויף דיין נאמען אויף זיינע ליפען, ווייל דו זעלבסט ביזט א פיעלפאך געראפעלטער וואנדער.

וואונדערליך איז דער שבעלער לויף פון דער לעבענס־געשיכטע פון פריהערדי־גער דורות, דיגער פארלאזטקייט ביז איצ־טיגער אויפבליהונג, און וואונדערליך זע־נען אלע ביז איינעם דיזע בחורים, וועלכע כע האבען פארלאזט שטערט אויס, שטערט מישע קריזיזען אין געשאפען דעם זויבער־סטען מענשליכען קריין! וואונדערליך זיינען דיזע אדבייטער דורך ד' אפעראר, זייער, שניידער און מייסטערס אויף אלע מאדערנע איינריכטונגען פון מאשין, און וואונדערליכער דיזע וועבטערס פון דיזע אלטע אלעמאנס, אינגאנצען, אינגאנצען, אינגאנצען, איז זי אונזערע.

נערוועז און הלשות־אנפאלען

האבען געשיקט א פרוי אין בעט־גריוסע ענדערונג איינגעהמענדיג לידיא ע. פינקהעמ'ס וועדושע־טייבעל קאמפאנד

סארניא, אנטאריא. — "נאכדעם ווי מיין מיידעלע איז געבוירען געווארען בין איך געווען א שערבעל. מיינע נער־ווען זענען געווען צו שרעקליך צו אויס־דריקען און איך פלעג פשוט ניט קאנען געהן אדער שטעהן אויף אן ארט. איך האב געליטען פון חלשות אנפאלען. ביז איך האב שוין מעהר ניט געטייגט פאר מיין באליבאטשקייט און איך האב זיך נעדארפט לעגען אין בעט. דער דאקטאר האט געזאגט אז איך דארף האבען אן אפעראציע. אבער איך האב זיך דעמאלט ניט געפוהלט אין א גוטען צושטאנד. מיי־נע שכנים האבען געזאגט: "פארוואס פרובירט איהר ניט לידיא ע. פינקהעמ'ס ווערדשעסייבעל קאמפאונד? איך בין זיכער אז דאס וועט אייך גוטס טאן און וועט שפארען דעם דאקטאר'ס בילס." אזוי האט מיר מיין מאן גערעדט צו אויספרובירען עס, נאכדעם ווי איך האב איהם וועגען דעם דערצעהלט. איך בין נעהר דאנקבאר צו זאגען, אז איך בין אין אימשטאנד געווען צו אריינגעהמען עטליכע באדעדערס אין הויז, ווייל רומס איז דאן געווען שווער צו קריגען. מיין בייבי איז 17 מאנאטען אלט, און איך האב נאך אלץ ניט געהאט קיין אפעראר־ציע, א דאנק אייער מעדיצין. איך האב רעקאמענדירט די ווערדשעסייבעל קאמ־פאונד צו עטליכע מענשען און איך קאן, און האב זיי דערצעהלט וועגען די גוטעס וואס עס האט מיר געטאן. איך ווייס אז איך קוק אויס און פיהל ווי אן אנדער פרוי דיזע עטליכע לעצטע חדשים, און איך קאן ווירקליך ניט אויס־קומען אהן א באשעל פון אייער מעדיצין אין מיין הויז. איהר קאנט נוצען דיזען ברייעף ווי איהר געפינט פאר אפעטנרע, ווייל איך וועל בלויז זיין צופריעדען צופרי־דען צו טאן פאר די ליידענדיגע, ווייסע־טרערען זיך אויף אלע זיינע ליטעראר־רישע שאפונגען מיט'ן פסעוודאנים דר. פילפסאן.

עס איז געגנג טרויעריג אז אזא פאר־אנטוואורטליכער אידישער זשורנאליסט ווי א. ס. לירזיק, איבערהויפט זאל די דעראקציע פון "טאג" ניט האבען דורכ־געלעזען דעם דייטשען אריגינאל פון לעה־מאנס "אויף קידוש השם" און זאלען דרוקען א קריטישען איבערזיכט פון א ליטע ווי א. ס. לירזיק און שרייבט אז קאן דעספאנדענץ אין "טאג" פון בערלין וועג־נען א וואנדערפולען ראמאן געבויט אויף דעם אחת־בחרתנו נעראנט וואס א גע־וויסער יונגער דייטשער דיכטער, לעאן טאלאנס צווישען פרעמדע און לויבען איהם ווען אפילו א ניט איר לייגט בלויז אויף איהם זיין חותם.

מיט דרך ארץ דוד קרישענבוים.

פאר ס
אייער ריינינגונג
אב
לאזט קאמפארט ק
לאנדרי טרעפט א
נוצט עס יעדע וו
פארלייגטע דרעס
COMFORT
100% PURE
LYE
COMFORT SOAP CO.